

DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2021.25>

УДК 343.98:347.77/.78

С. М. Науменко,

кандидат юридичних наук, завідувач Сумського відділення
ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Суми, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2167-4149>, e-mail: svhndise@meta.ua

Л. В. Золота,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри
кримінально-правових дисциплін та судочинства ННІ права Сумського
державного університету, судовий експерт Сумського відділення ННЦ
«ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Суми, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1100-4520>,
e-mail: zolotalesia@gmail.com

Особливості судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності в Україні та за кордоном

Розглянуто здійснення експертизи об'єктів інтелектуальної власності в Україні, а також участь експерта в судовому засіданні за кордоном. Об'єкти інтелектуальної власності належать до різноманітних галузей мистецтва, науки, техніки й ремесла, тому ефективність розгляду справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, залежить від залучення фахівців, які мають спеціальні знання в певній галузі,— для повного та всебічного дослідження предмета експертизи й надання висновку експерта. З'ясовано особливості проведення судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності в Україні та визначено формальні вимоги до судового експерта в Україні й іноземних державах.

Ключові слова: *судова експертиза, інтелектуальна власність, літературні твори, торговельна марка, судовий експерт, суд.*

Постановка наукової проблеми. Одним із пріоритетних напрямів державної політики є охорона права інтелектуальної власності, оскільки розвиток цієї сфери активізує інновації в усіх галузях, підносить на новий щабель економіку країни, забезпечуючи їй гідне місце на міжнародному рівні. Зростання наукового потенціалу не тільки сприяє модернізації України в різних сферах науки та техніки, а й зміцнює її обороноздатність і національну безпеку.

Сьогодні спостерігається негативний стан дотримання законодавства, яке регулює питання інтелектуальної власності, збільшується кількість порушень відповідних прав. Причиною такого стану є недосконалість механізму правової охорони та захисту прав інтелектуальної власності у сфері наукової діяльності, неврегульованість питання-правової охорони наукових відкриттів тощо. У січні 2020 року Європейська комісія оприлюднила звіт

про захист і забезпечення прав інтелектуальної власності у третіх країнах, згідно з яким, попри всі превентивні заходи, наша держава вже вкотре опинилася серед країн, що мають серйозні системні проблеми в галузі охорони й захисту прав інтелектуальної власності та завдають значної шкоди економічним інтересам ЄС.

Судова експертиза відіграє пріоритетну роль у впровадженні передових досягнень науки й техніки та сприяє надійності системи доказування у справі. У деяких випадках призначення та проведення судової експертизи є не лише необхідним, а єдиним можливим засобом з'ясувати істину й вирішити судовий спір.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблемні питання здійснення судової експертизи вивчали такі науковці, як П. П. Крайнев, О. М. Ключев, Е. Б. Сімакова-Єфремян, В. Л. Федоренко, Н. В. Кісіль, О. Ф. Дорошенко, О. П. Орлюк та ін.¹

Метою статті є з'ясування особливостей здійснення судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності в Україні та формальні вимоги до судового експерта в Україні й іноземних державах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Особливості змісту прав на об'єкти інтелектуальної власності обумовлюють певну специфіку проведення процедури розв'язання спорів, що виникають у процесі створення та використання цих об'єктів. Важливою складовою таких спорів є те, що вони стосуються спеціальних знань, які вимагають особливої компетенції у різних галузях науки і техніки, мистецтва і ремесла. Тобто такі спори переважно не вирішуються без застосування спеціальних знань у певній галузі та, відповідно, потребують залучення експертів і проведення судової експертизи й експертних досліджень.

¹ Див.: Крайнев П. П., Ковальова Н. М., Мельников М. В. Судові експертизи у сфері інтелектуальної власності ; за ред. П. П. Крайнева. Вінниця. 2008. 376 с. ; Столітній шлях судової експертизи в Україні, 1918—2018 рр.: монографія. ; авт.-уклад.: О. М. Ключев, О. П. Угровецький, Е. Б. Сімакова-Єфремян ; за ред. О. М. Ключова. Харків, 2018. 335 с. ; Основи судової експертизи: навчальний посібник для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта ; авт.-уклад.: Л. М. Головченко, А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. Харків, 2016. 928 с. ; Федоренко В. Л., Тимошик Л. П. Судова експертиза з питань інтелектуальної власності: генезис, поняття, класифікація та система [Електронний ресурс]. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2019. № 1 (3). С. 11—52. DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-9660-2019-3-1-11-52> (дата звернення: 12.03.2021) ; Кісіль Н. В. Сутність і зміст судово-експертної діяльності у сфері інтелектуальної власності. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. Харків, 2015. № 15. С. 346—354 ; Дорошенко О. Ф. Процесуальні права та обов'язки судового експерта. *Питання інтелектуальної власності* : зб. наук. пр. НДІПВ АПРН України за 2007 рік. Київ, 2007. № 5. С. 4—25 ; Орлюк О. П., Дорошенко О. Ф. Проблемні питання проведення судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності. *Юридичний радник*. 2006. № 3. С. 88—89.

Правові, організаційні та фінансові основи судово-експертної діяльності визначає Закон України «Про судову експертизу»¹.

Судова експертиза з питань інтелектуальної власності є доволі новим видом судової експертизи, який утвердився в Україні 2001—2002 рр. і розвивається до сьогодні².

До цього вже існувала певна практика проведення експертиз у цій сфері. Як писав відомий науковець у сфері експертизи з питань інтелектуальної власності П. П. Крайнів, упродовж 1980—1990-х рр. районні народні суди та слідчі органи призначали (як зазначено у відповідних процесуальних документах) економічну, патентно-економічну, технічну експертизи. Завданням експертизи найчастіше було встановити факт використання винаходів позивачів, визначити розмір авторської винагороди за використання винаходів за авторським свідоцтвом, обрахувати економічний ефект від використання винаходів або впровадження раціоналізаторських пропозицій³.

В Україні для здійснення такої судової експертизи у структурі Міністерства юстиції діє спеціалізований Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності, а також судові експерти державних спеціалізованих установ і судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, які здійснюють експертну діяльність щодо творів літератури, мистецтва, науки, техніки, ремесла.

Міністерство юстиції організовує експертне забезпечення правосуддя та проведення науково-дослідних робіт у галузі судової експертизи, зокрема, у сфері інтелектуальної власності, забезпечує ведення Реєстру методик проведення судових експертиз і Державного реєстру атестованих судових експертів, сприяє роботі Центральної експертно-кваліфікаційної комісії при Міністерстві юстиції, основними функціями якої є проведення атестації фахівців з метою присвоєння (підтвердження) кваліфікації судового експерта, зокрема, у сфері інтелектуальної власності, та розгляд питань дисциплінарної відповідальності судових експертів.

Метою діяльності спеціалізованих судово-експертних установ є задоволення потреб органів дізнання, досудового слідства, суду, інших державних органів і надання державних послуг юридичним та фізичним особам із забезпечення їх незалежною, кваліфікованою й об'єктивною експертизою, зокрема, щодо питань інтелектуальної власності.

Предметом судової експертизи у сфері інтелектуальної власності Н. В. Кісіль називає фактичні дані й обставини справи про властивості, ознаки, закономірності створення та використання об'єктів інтелектуальної

¹ Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 19.03.2021).

² Федоренко В. Л., Тимошик Л. П. Зазнач. твір. DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-9660-2019-3-1-11-52> (дата звернення: 12.03.2021).

³ Крайнів П. П., Ковальова Н. М., Мельников М. В. Зазнач. твір.

власності, їх вартість, завдані збитки й економічні операції щодо цих об'єктів, які мають значення для досудового розслідування чи судового провадження та які визначають шляхом застосування спеціальних знань у визначеному законом порядку ¹.

Л. Гула стверджує, що особи, які займаються досудовим розслідуванням або наділені виключними повноваженнями на здійснення правосуддя, не володіють спеціальними знаннями у сфері інтелектуальної власності, а тому не можуть і не повинні об'єктивно оцінювати докази з погляду спеціальних знань. У такому разі виникає потреба залучення до справи осіб, які мають спеціальні знання й відповідну кваліфікацію в цій галузі ².

Призначення та проведення експертиз у сфері інтелектуальної власності здійснюють за правилами, передбаченими для будь-яких видів експертиз. Проте, залежно від змісту поставленого експертного завдання, можливі певні відмінності в змісті та структурі експертного висновку. Сьогодні експертизу у сфері інтелектуальної власності зараховано до класу судових експертиз, у межах якого виокремлено такі експертні спеціальності:

13.1.1 Дослідження, пов'язані з літературними, художніми творами та інші;

13.1.2 Дослідження, пов'язані з комп'ютерними програмами й копіюваннями даних (базами даних);

13.2 Дослідження, пов'язані з виконаннями, фонограмами, відеограмами, програмами (передачами) організацій мовлення;

13.3 Дослідження, пов'язані із винаходами і корисними моделями;

13.4 Дослідження, пов'язані з промисловими зразками;

13.5.1 Дослідження, пов'язані із сортами рослин;

13.6 Дослідження, пов'язані з комерційними (фірмовими) найменуваннями, торговельними марками (знаками для товарів і послуг), географічними зазначеннями;

13.8 Дослідження, пов'язані з комерційною таємницею (ноу-хау) і раціоналізаторськими пропозиціями;

13.9 Економічні дослідження у сфері інтелектуальної власності ³.

Під час проведення судових експертиз у сфері інтелектуальної власності з'ясовують обставини, що підлягають доказуванню, а саме: вид і розмір збитків, завданих правовласникові об'єкта інтелектуальної власності, обсяг відтворення об'єктів інтелектуальної власності, спосіб їх

¹ Кісіль Н. В. Знач. твір. С. 346.

² Гула Л. Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності як одне із джерел доказів у кримінальному провадженні. 2017. С. 255—260.

³ Про затвердження Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів : наказ Мін'юсту України від 03.03.2015 р. № 301/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15> (дата звернення: 20.03.2021).

використання тощо. Важливим зауваженням є те, що у кримінальному процесі визначення розміру матеріальних збитків і шкоди немайнового характеру, заподіяної кримінальним правопорушенням, є підставою для обов'язкового залучення експерта¹.

Так, судові експертизи, пов'язані з авторським правом і суміжними правами, призначають у разі: вирішення судом питання про порушення прав власника авторських прав; визнання використання твору тощо. Судова експертиза вирішує такі завдання: визначає ознаки оригінальності та творчого характеру, оригінальності назви твору, факту використання твору та способу його використання.

Судові експертизи засобів індивідуалізації призначають, коли суд вирішує питання про порушення прав власника торговельної марки, комерційного позначення, фірмового найменування чи особи, об'єднання осіб, які виготовляють товар під зареєстрованим географічним зазначенням. Основними завданнями судової експертизи при цьому є визначення: тотожності різних засобів індивідуалізації чи схожості настільки, що їх можна сплутати; можливості введення в оману споживача щодо товару, послуги або особи.

Захист об'єктів права інтелектуальної власності здійснюється шляхом проведення атестованими судовими експертами судових експертиз та експертних досліджень. Судовий експерт — єдиний суб'єкт судової експертизи. Формальні вимоги до судового експерта в Україні існують, і вони надзвичайно суворі. Зважаючи на те, що об'єкти інтелектуальної власності належать до різноманітних галузей мистецтва, науки, техніки та ремесла, ефективний розгляд справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності, для повного й усебічного дослідження предмета експертизи та надання висновку експерта можливий лише у разі залучення фахівців, які мають спеціальні знання в певній галузі.

Як зазначає О. Ф. Дорошенко, після призначення експертизи та прийняття її до проведення особа, що володіє спеціальними знаннями, набуває процесуального статусу судового експерта — з усіма правами, обов'язками та відповідальністю, що випливають із нього. При цьому слід розуміти, що головною функцією судового експерта є надання письмового висновку на підставі проведеного із застосуванням спеціальних знань дослідження наданих на експертизу об'єктів².

Висновок експерта у сфері інтелектуальної власності є самостійним джерелом доказів у різних видах судочинства. Судові експертизи у сфері інтелектуальної власності переважно призначають, вирішуючи питання за такими категоріями спорів, як визнання права на об'єкти інтелектуальної власності та порушення прав на об'єкти інтелектуальної власності.

¹ Гула Л. Зазнач. твір. С. 255.

² Дорошенко О. Ф. Зазнач. твір. С. 8.

Судовий експерт є самостійним суб'єктом процесу, що має власний обсяг процесуальних прав та обов'язків, які відрізняють його від решти учасників процесу. Основні права, обов'язки й вимоги до судового експерта закріплено в розд. II Закону «Про судову експертизу». Крім того, розд. VI Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів передбачає підстави притягнення судового експерту до дисциплінарної відповідальності.

У ст. 10 Закону «Про судову експертизу» обумовлено, що *«судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності»*¹. Співробітники спеціалізованих державних експертних установ в обов'язковому порядку здійснюють лише декілька видів експертиз, що належать до криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних. Такі вимоги не розповсюджуються на експертизу у сфері об'єктів інтелектуальної власності. Як уже йшлося вище, для того щоб займатися експертною діяльністю, експерт має пройти відповідну процедуру атестації та скласти кваліфікаційний іспит. Крім того, згідно із законодавством України, основними принципами, на яких базується судово-експертна діяльність, є незалежність судового експерта від суду й органів досудового розслідування, компетентність судового експерта, обґрунтованість, об'єктивність та повнота експертного дослідження, можливість перевірити результати досліджень і призначити повторну експертизу, дотримання безпеки та прав експерта під час проведення дослідження.

Якщо аналізувати іноземний досвід судово-експертної діяльності, то далеко не в усіх країнах законодавство чітко визначає критерії компетентності судового експерта, що іноді ускладнює процес здійснення такої діяльності. Наприклад, у США відсутність формальних вимог до експерта призводить до того, що представники сторін під час допиту спеціально ставлять питання, які підтверджують компетентність експерта або, навпаки, викликають сумніви як у досвідченості експерта, так і в надійності застосованих ним методик проведення дослідження. Як зазначає І. В. Решетникова, коли сторона збирається притягнути до судового засідання експерта, вона повинна надати протилежній стороні експертний висновок і додати до нього всі розрахунки, плани тощо².

В Англії діє спеціалізований Суд з питань інтелектуальної власності. Закон про патенти 1977 р. та Європейська Патентна конвенція визначають

¹ Про судову експертизу URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 19.03.2021).

² Решетникова І. В. Доказательственное право Англии и США. Екатеринбург. 1997. С. 34—41.

експерта з питань інтелектуальної власності як фахівця у галузі мистецтва, інакше кажучи — як кваліфіковану особу. Більшість доказів у патентних спорах містять саме думки експертів. У деяких випадках експертові бракує власного досвіду, тому він повинен посилатися на авторитетні джерела, узагальнити досвід інших людей¹.

Цивільне процесуальне законодавство Франції передбачає, що експертизу можна призначити за будь-якої ситуації, коли суддя не має доволі складових для винесення рішення у справі. Саме тому експертизу розуміють як надання доказів і як допомогу у винесенні рішення, як слідчу дію, що її здійснює технічний спеціаліст, потреба в якому виникла до чи під час судового розгляду, з використанням технічних прийомів, з метою надання допомоги судді, але не усуваючи його від розв'язання завдання². Цікаво, що французькі експерти є дійовими особами, які беруть участь у примиренні сторін, тобто експерт є медіатором сторін, з якими він зустрічається, опитує, вислуховує та знайомить із записами; саме він має вирашну позицію для спрощення процедури укладання мирової угоди.

Висновки. У світлі судової реформи в Україні та перспективи започаткування Вищого суду з питань інтелектуальної власності, судова експертиза у цій сфері однаково залишається необхідним і часто єдиним джерелом доказу у справах про порушення майнових та особистих немайнових прав авторів, прав промислової власності, адже судовий експерт надає об'єктивний і належно обґрунтований висновок, що є або буде предметом судового розгляду. Саме атестований судовий експерт несе відповідальність за якість і об'єктивність судової експертизи у сфері інтелектуальної власності в Україні. За кордоном атестовані судові експерти з питань інтелектуальної власності є рідкістю. Відповідні дослідження для судів проводять експерти, кандидатури яких призначає суд.

References

- Doroshenko, O. F. (2007). *Protsesualni prava ta obov'iazky sudovoho eksperta. Pytannia intelektualnoi vlasnosti* : zb. nauk. pr. NDIIV APPrN Ukrainy za 2007 rik. Kyiv. Vyp. 5 [in Ukrainian].
- England, P. *The role of experts in life sciences patent litigation* [Electronic resource]. URL: https://www.taylorwessing.com/synapse/ip_patentlitigation.html (data zvernennia: 21.03.2021).
- Fedorenko, V. L., Tymoshchuk, L. P. (2019). *Sudova ekspertyza z pytan intelektualnoi vlasnosti: henezys, poniattia, klasyfikatsiia ta systema* [Elektronnyi resurs]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia*. № 1 (3).

¹ England Paul. *The role of experts in life sciences patent litigation* [Electronic resource]. URL: https://www.taylorwessing.com/synapse/ip_patentlitigation.html (дата звернення: 21.03.2021).

² Євдокіменко С. В., Петрова І. А. Особливості використання судової експертизи за законодавствами України та Франції. 2016. № 2 (73). С. 54—62.

- DOI: <https://doi.org/10.32689/2617-9660-2019-3-1-11-52> (data zvernennia: 12.03.2021) [in Ukrainian].
- Hula, L. (2017). Sudova ekspertyza ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti yak odne iz dzherel dokaziv u kryminalnomu provadzheni. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politehnika»*. Serii: Yurydychni nauky. Lviv. Vyp. 4. Nom. 876 (15). DOI: <https://doi.org/https://doi.org/10.23939/law2017.876.255> (data zvernennia: 20.03.2021) [in Ukrainian].
- Kisil, N. V. (2015). Sutnist i zmist sudovo-ekspertnoi diialnosti u sferi intelektualnoi vlasnosti. *Teoriia ta praktyka sudovoi ekspertyzy i kryminalistyky* : zb. nauk. pr. Kharkiv. Vyp. 15 [in Ukrainian].
- Krainiev, P. P., Kovalova, N. M., Melnykov, M. V. (2008). *Sudovi ekspertyzy u sferi intelektualnoi vlasnosti* ; za red. P. P. Krainieva. Vinnytsia [in Ukrainian].
- Orliuk, O. P., Doroshenko, O. F. (2006). Problemni pytannia provedennia sudovoi ekspertyzy ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti. *Yurydychnyi radnyk*. № 3 [in Ukrainian].
- Osnovy sudovoi ekspertyzy: navchalnyi posibnyk dlia fakhivtsiv, yaki maiut namir otrymaty abo pidtverdyty kvalifikatsiiu sudovoho eksperta* (2016); avt.-uklad. : L. M. Holovchenko, A. I. Lozovi, E. B. Simakova-Iefremian ta in. Kharkiv [in Ukrainian].
- Pro sudovu ekspertyzu* : Zakon Ukrainy vid 25.02.1994 r. № 4038-XII (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (data zvernennia: 19.03.2021) [in Ukrainian].
- Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Tsentralnu ekspertno-kvalifikatsiiu komisiiu pry Ministerstvi yustytzii Ukrainy ta atestatsiiu sudovoykh ekspertiv* : nakaz Min'istru Ukrainy vid 03.03.2015 r. № 301/5 (zi zmin. ta dopov.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15> (data zvernennia: 20.03.2021) [in Ukrainian].
- Reshetnikova, I. V. (1997). *Dokazatelstvennoe pravo Anglii i SSHA*. Ekaterinburg [in Russian].
- Stolitnii shliakh sudovoi ekspertyzy v Ukraini, 1918—2018 rr.* : monohraf.(2018); avt.-uklad. : O. M. Kliuiev, O. P. Uhrovetskyi, E. B. Simakova-Iefremian ; za red. O. M. Kliuieva. Kharkiv [in Ukrainian].
- Yevdokimenko, S. V., Petrova, I. A. (2016). Osoblyvosti vykorystannia sudovoi ekspertyzy za zakonodavstvamy Ukrainy ta Frantsii. *Visnyk KhNUVS*. № 2 (73) [in Ukrainian].

С. М. Науменко, Л. В. Золотая
Особенности судебной экспертизы объектов
интеллектуальной собственности в Украине и за рубежом

Рассмотрены вопросы осуществления экспертизы объектов интеллектуальной собственности в Украине, а также участие эксперта в судебном заседании за рубежом. Объекты интеллектуальной собственности относятся к различным областям искусства, науки, техники и ремесла, эффективное рассмотрение дел, связанных с защитой прав интеллектуальной собственности, для полного и всестороннего исследования предмета экспертизы и дачи заключения эксперта возможно только в случае привлечения специалистов, обладающих специальными знаниями в определённой области.

Цель статьи — выяснить особенности осуществления судебной экспертизы объектов интеллектуальной собственности в Украине и формальные требования к судебному эксперту в Украине и иностранных государствах.

Одно из приоритетных направлений государственной политики — охрана прав интеллектуальной собственности, поскольку развитие этой сферы активизирует инновации во всех отраслях, поднимая на новый уровень экономику страны и обеспечивая ей достойное место на международном уровне. В свою очередь повышение научного потенциала не только способствует модернизации Украины в различных сферах науки и техники, но и укрепляет её обороноспособность и национальную безопасность.

Сегодня наблюдается негативное состояние соблюдения законодательства, регулирующего вопросы интеллектуальной собственности, увеличивается количество нарушений соответствующих прав. Причиной такого состояния является несовершенство механизма правовой охраны и защиты прав интеллектуальной собственности в сфере научной деятельности, неурегулированность вопроса о правовой охране научных открытий и т. п. В январе 2020 г. Европейская комиссия опубликовала отчёт о защите и обеспечении прав интеллектуальной собственности в третьих странах, согласно которому (несмотря на все превентивные меры) Украина в очередной раз оказалась среди стран с серьёзными системными проблемами в области охраны и защиты прав интеллектуальной собственности, наносящими существенный ущерб экономическим интересам ЕС.

Судебная экспертиза играет приоритетную роль во внедрении передовых достижений науки и техники и способствует надёжности системы доказывания по делу. В некоторых случаях назначение и проведение судебной экспертизы не только необходимо, но и единственно возможно для установления истины и решения судебного спора.

Ключевые слова: судебная экспертиза, интеллектуальная собственность, литературные произведения, торговая марка, судебный эксперт, суд.

S. Naumenko, L. Zolota

Features of intellectual property analysis in Ukraine and abroad

Issues on the implementation of intellectual property analysis in Ukraine, as well as a forensic expert participation in court hearing abroad were considered. Intellectual property objects belong to a variety of types of art, science, technology and crafts, effective consideration of cases related to protection of intellectual property rights, for a complete and comprehensive study of the subject of examination and providing an expert's conclusion becomes possible only in case of attracting specialists, who have special knowledge in a particular field.

The article purpose is to define features of intellectual property analysis in Ukraine and formal requirements for a forensic expert in Ukraine and foreign states.

One of the priority directions of state policy is the protection of intellectual property rights, as the development of this area stimulates innovation in all fields by increasing the country's economy to a new level, and providing it a rightful place at the international level. Also, an increase of scientific potential not only promotes Ukraine's modernization in various fields of science and technology but also increases its defense capability and national security.

Today there is a negative state of compliance with the legislation regulating intellectual property issues, the number of violations of relevant rights is increasing. The reason for such a state is the imperfection of the mechanism of legal protection and protection of intellectual property rights in the field of scientific activity, failure to resolve the issue regarding legal protection of scientific advances, etc. In January 2020, the European Commission made a publication of a report on protection and ensuring intellectual property rights in third countries, according to which (despite all preventive measures) our country was already on the list of countries, where there are serious systematic problems in the field of defense and protection of intellectual rights, causing significant damage to the economic interests of the EU.

Forensic science plays a priority role in introducing advanced achievements of science and technology and promotes the reliability of the proof system in the case. In some cases, the appointment and conduct of a forensic examination are not only necessary but also the only possible means of establishing the truth and solving a litigation.

Keywords: *forensic science, intellectual property, literary works, trademark, forensic expert, court.*

Надійшла до редколегії 31.03.2021 р.

Науменко С. М., Золота Л. В. Особливості судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності в Україні та за кордоном. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики* : зб. наук. пр. / редкол.: О. М. Ключев, В. Ю. Шепітько та ін. Харків : Право, 2021. Вип. 23. С. 326—335. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.1.2021.25>.